Sprawdzian: Wielkie odkrycia geograficzne i renesans (klasa 2 liceum)

Grupa A

Historia: wielkie odkrycia geograficzne XV–XVI w., ich skutki oraz kultura i nauka renesansu

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 21

9 zadań, 21 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Krzysztof Kolumb w 1492 roku, płynąc w poszukiwaniu zachodniej drogi morskiej do Indii, dotarł do:

(A) wybrzeży Afryki Zachodniej
(B) wysp Karaibskich (Ameryki)
(C) Indii właściwych (Kalikatu)
(D) wybrzeży Chin (Kataju)

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Dualizm agrarny XVI w.:

(A) zachód=wolni chłopi, wschód=folwarki
(B) zachód=folwarki, wschód=wolni chłopi
(C) północ=folwarki, południe=wolni chłopi
(D) miasto=przemysł, wieś=wolni chłopi

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Tzw. rewolucja cen w XVI w. była skutkiem przede wszystkim:

(A) napływu kruszców z kolonii hiszpańskich w Ameryce
(B) wynalezienia maszyny parowej i rozwoju manufaktur
(C) epidemii dżumy i spadku liczby ludności w Europie
(D) odkrycia złóż diamentów i złota w Afryce Południowej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj żeglarza lub odkrywcę do dokonania, z którym jest kojarzony.

1. Krzysztof Kolumb	...	A. dotarcie do wybrzeży Ameryki w 1492 roku w służbie Hiszpanii
2. Vasco da Gama	...	B. kierowanie pierwszą wyprawą dookoła świata (1519–1522)
3. Ferdynand Magellan	...	C. opłynięcie Afryki i dotarcie drogą morską do Indii w 1498 roku
4. Bartolomeu Dias	...	D. opłynięcie Przylądka Dobrej Nadziei w 1488 roku

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał humanizm renesansowy. Wskaż dwa wybitnych przedstawicieli humanizmu i ich wkład.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, jakie były najważniejsze skutki wielkich odkryć geograficznych XV i XVI wieku dla gospodarki Europy.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Scharakteryzuj renesans jako epokę kulturową — podaj jego cechy i przykłady twórców lub dzieł.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał przewrót kopernikański w astronomii i jakie miał znaczenie dla rozwoju nauki nowożytnej.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, jakie znaczenie miał wynalazek druku (Jan Gutenberg, ok. 1450 r.) dla rozpowszechniania idei renesansu i reformacji w Europie.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/odkrycia-i-renesans

Sprawdzian: Wielkie odkrycia geograficzne i renesans (klasa 2 liceum)

Grupa B

Historia: wielkie odkrycia geograficzne XV–XVI w., ich skutki oraz kultura i nauka renesansu

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 21

9 zadań, 21 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Diaz, da Gama, Magellan to:

(A) reformatorzy
(B) filozofowie
(C) twórcy renesansowi
(D) odkrywcy XV-XVI w.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Vasco da Gama w 1498 roku jako pierwszy Europejczyk dotarł do Indii, opływając:

(A) Atlantyk i Pacyfik dookoła świata
(B) Antarktydę od południa
(C) Afrykę przez Przylądek Dobrej Nadziei
(D) Morze Arabskie przez Zatokę Perską

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Rok 1492 kojarzony jest z wielkim odkryciem geograficznym. Co wtedy dokonał Krzysztof Kolumb?

(A) Dotarł do Indii drogą morską, opływając Afrykę od południa
(B) Odkrył Australię i Oceanię
(C) Zdobył Konstantynopol dla Hiszpanii
(D) Dotarł do wysp karaibskich przekonany, że znalazł drogę do Azji

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–4 pkt)

Dopasuj odkrywcę lub podróżnika do jego odkrycia geograficznego.

1. Krzysztof Kolumb (1492)	…	A. Opłynięcie Afryki i dotarcie do Indii morską drogą
2. Vasco da Gama (1498)	…	B. Pierwsze opłynięcie Ziemi dookoła (wyprawa ukończona przez del Cano)
3. Ferdynand Magellan (1519–1522)	…	C. Rozpoznanie wybrzeży Ameryki Południowej — kontynent nazwano od jego imienia
4. Amerigo Vespucci (ok. 1502)	…	D. Dotarcie na Karaiby — odkrycie Ameryki dla Europejczyków

Przy każdym numerze wpisz literę pasującego elementu.

Zadanie 5. (0–3 pkt)

Wyjaśnij przyczyny gospodarcze i technologiczne, które umożliwiły europejskim żeglarzom podjęcie wielkich odkryć geograficznych na przełomie XV i XVI wieku. Podaj i omów co najmniej trzy czynniki.

Zadanie 6. (0–3 pkt)

Wymień i wyjaśnij trzy przyczyny wielkich odkryć geograficznych na przełomie XV i XVI wieku.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Wyjaśnij dwie konsekwencje wielkich odkryć geograficznych dla gospodarki i społeczeństwa Europy.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, jakie były główne skutki wielkich odkryć geograficznych XV-XVI w. dla Europy i dla rdzennej ludności Ameryk.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Scharakteryzuj rolę mecenatu rodu Medyceuszy dla rozwoju sztuki i nauki renesansowej we Florencji.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/odkrycia-i-renesans

Sprawdzian: Wielkie odkrycia geograficzne i renesans (klasa 2 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **A**

4. (4 pkt) **1–A, 2–C, 3–B, 4–D** — po 1 pkt za parę

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Humanizm renesansowy to prąd intelektualny XV–XVI w. stawiający człowieka w centrum zainteresowania (łac. homo — człowiek), nawracający do źródeł kultury antycznej (studia humanitatis: gramatyka, retoryka, poetyka, historia, filozofia moralna). Dwa wybitni humaniści: (1) Erazm z Rotterdamu — Pochwała głupoty (1511), Nowy Testament po grecku (krytyka scholastyki, reformy Kościoła od wewnątrz); (2) Mikołaj Kopernik — De revolutionibus orbium coelestium (1543), teoria heliocentryczna — symbol nowego podejścia do nauki opartego na obserwacji i rozumie.
Punktacja: 1 pkt: definicja humanizmu (człowiek w centrum zainteresowania, powrót do antyku, krytyczne myślenie); 1 pkt: pierwszy humanista z dziełem; 1 pkt: drugi humanista z dziełem. Łącznie 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Napływ do Europy złota i srebra z Ameryki oraz nowych towarów kolonialnych (przypraw, cukru, tytoniu) doprowadził do tzw. rewolucji cen — gwałtownego wzrostu cen w XVI wieku. Główne szlaki handlowe przesunęły się z Morza Śródziemnego na wybrzeże atlantyckie, co wywindowało znaczenie Portugalii, Hiszpanii, a później Holandii i Anglii. Ukształtował się też system kolonialny oparty na eksploatacji zamorskich terytoriów i pracy niewolniczej, który na wieki zdeterminował gospodarkę światową.
Punktacja: Wskazanie napływu kruszców i towarów kolonialnych – 1 pkt. Wskazanie przesunięcia centrów handlu z Morza Śródziemnego na wybrzeże atlantyckie – 1 pkt. Wskazanie skutku społeczno-gospodarczego (rewolucja cen, powstanie systemu kolonialnego) – 1 pkt. Łącznie 3 pkt.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Humanizm, antyk, racjonalizm. Leonardo, Michał Anioł, Kopernik.
Punktacja: Cechy(1)+przykłady(1).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Mikołaj Kopernik w dziele „De revolutionibus orbium coelestium" (1543) przedstawił teorię heliocentryczną, według której to Słońce, a nie Ziemia, znajduje się w centrum znanego wówczas Wszechświata, a Ziemia wraz z pozostałymi planetami krąży wokół niego. Teoria ta obaliła obowiązujący od starożytności geocentryczny model Ptolemeusza, w którym nieruchoma Ziemia stanowiła środek wszechświata. Odkrycie Kopernika miało fundamentalne znaczenie dla rozwoju nauki nowożytnej — stało się punktem wyjścia dla późniejszych badań Galileusza, Keplera i Newtona oraz zapoczątkowało proces stopniowego uniezależniania się nauki od autorytetu tradycji filozoficznej i religijnej.
Punktacja: Za wyjaśnienie istoty teorii heliocentrycznej (Słońce w centrum, Ziemia i planety krążą wokół niego) — 1 pkt. Za wskazanie przełamania dotychczasowego, geocentrycznego obrazu świata opartego na systemie Ptolemeusza — 1 pkt. Za wskazanie znaczenia odkrycia dla rozwoju nauki nowożytnej (fundament dla późniejszych badań Galileusza, Keplera, Newtona; podważenie autorytetu tradycji w kwestiach naukowych) — 1 pkt. Maksymalnie 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wynalazek druku z ruchomą czcionką pozwolił na znacznie szybsze i tańsze powielanie tekstów niż ręczne przepisywanie, co gwałtownie zwiększyło liczbę dostępnych książek i krąg czytelników. Dzięki temu dzieła antyczne i pisma humanistów mogły rozprzestrzeniać się szybciej po całej Europie, wspierając ideały renesansu. Druk odegrał też kluczową rolę w reformacji - pisma Marcina Lutra, w tym tłumaczenie Biblii na język niemiecki, rozeszły się w tysiącach egzemplarzy w krótkim czasie, co znacząco przyspieszyło rozpowszechnienie idei reformacyjnych w całej Rzeszy i poza nią.
Punktacja: 1 pkt za wskazanie, że druk umożliwił znacznie szybsze i tańsze powielanie tekstów w porównaniu z ręcznym przepisywaniem, co zwiększyło dostępność książek. 1 pkt za wskazanie roli druku w upowszechnianiu dzieł antycznych i humanistycznych, wspierających ideały renesansu. 1 pkt za wskazanie roli druku w szybkim rozpowszechnieniu pism Marcina Lutra i innych reformatorów, co przyczyniło się do sukcesu reformacji. Maksymalnie 3 pkt.

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **C**

3. (1 pkt) **D**

4. (4 pkt) **1–D, 2–A, 3–B, 4–C** — po 1 pkt za parę

5. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Do wielkich odkryć geograficznych skłaniała Europejczyków przede wszystkim potrzeba znalezienia nowej, bezpośredniej drogi morskiej do Indii i na Daleki Wschód, ponieważ dotychczasowe szlaki lądowe kontrolowali kupcy arabscy i weneccy, co znacznie podnosiło ceny przypraw korzennych i jedwabiu. Istotny był również rozwój techniki żeglarskiej, w tym budowa zwrotnej i wytrzymałej karaweli oraz upowszechnienie kompasu i astrolabium, co umożliwiało dalekie rejsy oceaniczne bez trzymania się linii brzegowej. Ważnym czynnikiem była też rywalizacja Portugalii i Hiszpanii o nowe źródła bogactwa, takie jak złoto i srebro, oraz wsparcie finansowe i organizacyjne wypraw ze strony władców zainteresowanych zarówno zyskami handlowymi, jak i chrystianizacją nowo odkrytych ziem.
Punktacja: Za każdy poprawnie podany i wyjaśniony czynnik (np. poszukiwanie nowej drogi morskiej do Indii z pominięciem pośredników arabskich i weneckich, rozwój techniki żeglarskiej — karawela, kompas, astrolabium, dążenie do zdobycia złota i przypraw korzennych, rywalizacja Portugalii i Hiszpanii, wsparcie władców i Kościoła) — 1 pkt. Maksymalnie 3 pkt.

6. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Po pierwsze, upadek Konstantynopola (1453) i ekspansja turecka utrudniły tradycyjny handel lądowy z Azją, co skłoniło Europejczyków do poszukiwania alternatywnych dróg morskich. Po drugie, rozwój techniki żeglarskiej — karawela, busola, astrolabium — umożliwił dalekie wyprawy oceaniczne. Po trzecie, motywacją było poszukiwanie złota, przypraw korzennych i innych bogactw, a także chęć szerzenia wiary chrześcijańskiej wśród nowo odkrytych ludów.
Punktacja: Po 1 pkt za każdą poprawnie wyjaśnioną przyczynę (np. poszukiwanie nowej drogi do Azji po upadku Konstantynopola i utrudnieniu handlu lewantyńskiego, rozwój techniki żeglarskiej — karawela, kompas, poszukiwanie złota i surowców, motywy religijne — szerzenie chrześcijaństwa). Maks. 3 pkt.

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Konsekwencja gospodarcza: rewolucja cen — napływ złota i srebra z Ameryk doprowadził do inflacji w Europie, a centra handlowe przesunęły się z basenu Morza Śródziemnego na wybrzeża Atlantyku. Konsekwencja społeczna: rozpoczęcie procesu kolonizacji i wyzysku ludności rdzennej, w tym handlu niewolnikami z Afryki.
Punktacja: Konsekwencja gospodarcza (1 pkt) + konsekwencja społeczna (1 pkt). Razem 2 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Dla Europy odkrycia przyniosły masowy napływ złota i srebra z Ameryki (prowadząc do rewolucji cenowej — inflacji), przesunięcie centrum handlu z Morza Śródziemnego na Atlantyk, wzrost potęgi Hiszpanii, a później Anglii i Holandii. Dla rdzennych Amerykanów skutki były katastrofalne: europejskie choroby (ospa, odra) zabiły do 90% populacji, a konkwistadorzy zniszczyli cywilizacje Azteków i Inków. Wprowadzono transatlantycki handel niewolnikami z Afryki. Tzw. kolumbijska wymiana zmieniła globalne rolnictwo: ziemniaki, kukurydza i tytoń trafiły do Europy; pszenica i konie do Ameryk.
Punktacja: 1. Skutki dla Europy (napływ srebra i złota, rewolucja cenowa, nowe szlaki handlowe, wzrost znaczenia Anglii i Holandii) — 1 pkt. 2. Skutki dla Ameryk (kolonizacja, wyniszczenie rdzennej ludności chorobami i podbojem, wprowadzenie niewolnictwa) — 1 pkt. 3. Globalna wymiana (kolumbijska wymiana roślin: ziemniaki, tytoń, kukurydza do Europy; pszenica, konie do Ameryk) — 1 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Ród Medyceuszy, bankierzy i faktyczni władcy Florencji, byli jednymi z najważniejszych mecenasów sztuki i nauki epoki renesansu. Finansowali twórczość takich artystów jak Sandro Botticelli i Michał Anioł, a także wspierali filozofów neoplatońskich skupionych wokół Akademii Platońskiej (m.in. Marsilio Ficino). Dzięki ich mecenatowi Florencja stała się w XV wieku głównym ośrodkiem odrodzenia sztuki antycznej i humanizmu, promieniującym na całą Europę.
Punktacja: Wskazanie roli Medyceuszy jako mecenasów (1 pkt) + przykłady wspieranych twórców i dziedzin, np. Botticelli, Michał Anioł, filozofia neoplatońska (1 pkt) + znaczenie dla rozkwitu Florencji jako centrum renesansu (1 pkt). Maks. 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 21 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	19–21 pkt
dobry (4)	16–18 pkt
dostateczny (3)	11–15 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/odkrycia-i-renesans**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.